Initiatiefvoorstel, juni 2024

‘’Niet meer Kiezen’’

Een lokale oplossing voor betaalbare mondzorg

GroenLinks Nijmegen

Abdulahi Hussen

Stadspartij Nijmegen

Ruud Sewpersad

1. Samenvatting

Dit initiatiefvoorstel beoogt een pilotproject te starten om de toegankelijkheid van mondzorg in Nijmegen te verbeteren, met een bijzondere focus op preventieve zorg voor inwoners met lage inkomens of die om andere redenen mondzorg mijden. Het voorstel komt voort uit de groeiende landelijke erkenning van dit probleem en de unieke kans die Nijmegen heeft door de bereidwilligheid van lokale mondzorg organisaties en de afdeling tandheelkunde van het RadboudUMC om samen te werken. De pilot zal zich richten op de samenwerking tussen partijen, het wegnemen van financiële en niet-financiële barrières en warme doorverwijzing waarbij mensen persoonlijk worden begeleid naar de juiste zorgverlener.

2. Inleiding

Mondzorg is een essentieel onderdeel van de algemene gezondheid en welzijn, maar helaas is het niet voor iedereen vanzelfsprekend dat ze deze zorg kunnen veroorloven. In Nijmegen, net als in de rest van Nederland, zien we dat mensen met een lager inkomen en opleidingsniveau vaker geen toegang hebben tot betaalbare mondzorg. Dit leidt tot een vicieuze cirkel van verwaarlozing, pijn en uiteindelijk duurdere behandelingen die velen simpelweg niet kunnen betalen.

Deze ongelijkheid in mondgezondheid heeft niet alleen gevolgen voor de fysieke gezondheid, maar ook voor het zelfvertrouwen, sociale leven en kansen op de arbeidsmarkt. Met de verwachting dat het aantal huishoudens onder de armoedegrens toeneemt, wordt het voor steeds meer mensen lastiger om zorgkosten te betalen. Dit leidt tot zorgmijding, uit angst voor het niet kunnen betalen van bijvoorbeeld het eigen risico of een eigen bijdrage.

Gelukkig zien we in Nijmegen al veel positieve energie om dit probleem aan te pakken. Betrokken lokale mondzorg organisaties, de afdeling tandheelkunde van het RadboudUMC en de gemeente tonen initiatief en bereidheid om hiermee aan de slag te gaan. Dit initiatiefvoorstel wil deze positieve energie bundelen en een concrete pilot starten om de mondzorg in Nijmegen toegankelijker te maken.

3. Voorstel

Het voorstel is om in Nijmegen via een pilot een samenwerking op te zetten tussen lokale mondzorg organisaties, de afdeling tandheelkunde van het RadboudUMC, lokale organisaties en de gemeente, waarbij (financiële) drempels worden weggenomen en warme doorverwijzing wordt bevorderd, zodat iedereen toegang heeft tot goede mondzorg.

We verzoeken het college om in deze pilot:

1. Een samenwerkingsverband op te zetten tussen lokale organisaties en tandartsen, de afdeling tandheelkunde van het RadboudUMC en de gemeente Nijmegen, waarbij de gemeente een faciliterende en aanjagende rol speelt;
    a. Dit samenwerkingsverband in overleg met de betrokken partijen vorm te geven zodat ieder hun eigen kracht kan benutten.
    b. Een projectleider te organiseren, eventueel en in overleg belegd bij een externe organisatie zoals Stichting Anders.
2. In te zetten op het wegnemen van drempels tot mondzorg die ertoe leiden dat inwoners deze zorg mijden;
    a. Financiële drempels wegnemen door behandelingen die niet volledig door de zorgverzekering worden vergoed, voor de patiënt gratis aan te bieden. Hierdoor hoeven inwoners zich geen zorgen te maken over onverwachte kosten. De gemeente ondersteunt dit door middel van een onkostenvergoeding voor de behandelaars.
    b. Niet-financiële drempels, zoals schaamte of gebrek aan kennis, aanpakken door in te zetten op warme doorverwijzing en voorlichting. Dit is samenwerking doen met lokale organisaties die al contact hebben met mensen die mogelijk mondzorg mijden, zoals

Bindkracht10, Vincentius, Quiet, Huis van Compassie, de Voedselbank en Dokters van de Wereld.

3. Deze pilot te financieren vanuit het huidige programmabudget armoede;
4. Deze pilot na een periode van 12 maanden te evalueren, waarbij gekeken wordt naar de effectiviteit van de samenwerking, ervaring van de betrokken partijen en het bereik van de aanpak. De bevindingen van deze evaluatie te rapporteren aan de gemeenteraad, zodat er een goed onderbouwd besluit kan worden genomen over de voortzetting van het initiatief.

4. Aanleiding

Lokale inzet

Nijmegen heeft een unieke kans om dit probleem aan te pakken door de bestaande bereidwilligheid van lokale mondzorg organisaties en de afdeling tandheelkunde van het RadboudUMC om samen te werken en de toegankelijkheid van mondzorg te verbeteren.

Landelijke urgentie

Landelijk wordt erkend dat mondzorgmijding een groeiend probleem is dat een gezamenlijke aanpak vereist.[1] De gemeente Nijmegen toont al bereidheid om zich in te zetten voor dit probleem door deel te nemen aan twee onderdelen van de Gemeentepilot Mondzorg.[2] Deze pilots richten zich op het optimaliseren van de gemeentepolis en het verbeteren van informatievoorziening over mondzorg. Echter, zoals ook landelijk wordt erkend, is deelname aan deze pilots niet voldoende. Het is essentieel dat gemeenten ook investeren in lokale initiatieven om de toegankelijkheid van mondzorg te verbeteren.

Stijgende kosten

De dekkingen vanuit de zorgverzekeraars worden ieder jaar beperkter. De kosten lopen snel hoog op én de geboden dekkingen schieten te kort. Zo zit er in de basisverzekering alleen mondzorg voor kinderen tot 18 jaar. Volwassenen moeten zich aanvullend verzekeren, maar zelfs dan blijven veel kosten voor eigen rekening door beperkte vergoedingen en maximum bedragen. Dit leidt tot zorgmijding uit angst voor hoge rekeningen.

Hoewel Nijmegen zoveel mogelijk via de CAZ (Collectieve Aanvullende Ziektekostenverzekering) regelt, biedt ook deze verzekering geen volledige dekking voor mondzorg. Veel behandelingen worden slechts gedeeltelijk vergoed met een jaarlijks maximum, wat leidt tot hoge eigen bijdragen, vooral voor mensen met lage inkomens. Dit brengt de sociale basis steeds meer in gevaar. De groeiende vraag naar financiële ondersteuning voor mondzorgkosten suggereert dat inwoners vaker geen passende zorgverzekering hebben of langdurig zorg uitstellen tot het echt noodzakelijk is.[3]

5. Beoogde impact

Samenwerking

Met dit voorstel beogen we een formeel samenwerkingsverband op te zetten tussen lokale mondzorg organisaties, de afdeling tandheelkunde van het RadboudUMC, (lokale) organisaties (zoals Bindkracht10, Stichting Anders, Vincentius, Quiet, Huis van Compassie, JTV Mondzorg voor Kids en de Voedselbank) en de gemeente, met duidelijke afspraken en rollen voor alle betrokken partijen. Hierbij zien wij graag dat ook Dokters van de Wereld in deze gesprekken wordt meegenomen en er rekening wordt gehouden met hun bestaande activiteiten.

---

[1] BS&F, *Ongewenste mijding van mondzorg om financiële redenen*, Handreiking Gemeenten, december 2023.
[2] Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, *Aftrap Gemeentepilot Mondzorg, Startsessie gemeentepilot in het kader van Vermindering mijding van mondzorg om financiële redenen*, april 2024.
[3] Gemeente Nijmegen, *Evaluatie Armoede Agenda 2020-2024*, Maart 2024, 9; Gemeente Nijmegen, *Armoede Agenda 2020-2024*.

In Nijmegen is er al veel positieve energie om de toegankelijkheid van mondzorg te verbeteren. Lokale mondzorg organisaties tonen initiatief om mensen met een laag inkomen te helpen, en de afdeling tandheelkunde van het RadboudUMC wil graag bijdragen via haar eigen onderwijspraktijk en is bereid het medische deel van het samenwerkingsverband te coördineren. Vanuit deze partijen is er behoefte aan een formele organisatie en bestendigheid. Zo kunnen mensen met mondzorgbehoeften worden verwezen naar de juiste zorgverleners. De gemeente speelt een belangrijke rol als facilitator en aanjager van deze unieke samenwerking.

Toegankelijkheid vergroten
Inzetten op het wegnemen van drempels tot mondzorg voor inwoners die mondzorg mijden. Om de drempel tot mondzorg te verlagen, moeten zowel financiële als niet-financiële drempels worden aangepakt. Financiële drempels kunnen worden weggenomen door behandelingen die niet volledig door de zorgverzekering worden vergoed, voor de patiënt gratis aan te bieden. Hierdoor hoeven inwoner zich geen zorgen te maken over onverwachte kosten. Niet-financiële drempels kunnen worden aangepakt door in te zetten op warme doorverwijzing en voorlichting. De aansluiting van meerdere zorgverleners zorgt daarnaast voor meer toegankelijkheid en een duurzaam systeem.

Verminderen van zorgmijding
Door het aanpakken van mondzorgmijding en focus op preventie pakken we zo snel mogelijk dit probleem aan en kunnen we de sociale en financiële consequenties voor inwoners beperken. Het mijden van mondzorg verergert tandheelkundige problemen en heeft ernstige gevolgen voor fysieke gezondheid, maar ook bijvoorbeeld zelfvertrouwen, sociale leven en kansen. Daarnaast leidt het tot een vicieuze cirkel van verwaarlozing, pijn en uiteindelijk duurdere behandelingen die velen simpelweg niet kunnen betalen.

Uit ervaringen uit projecten uit Den Haag en Arnhem blijkt dat warme doorverwijzing een effectief middel is om zorgmijding tegen te gaan.[4] Hierbij worden mensen persoonlijk begeleid naar de juiste zorgverlener. Deze aanpak helpt bij het bereiken van de meest kwetsbare groepen. Het helpt niet alleen bij het begeleiden naar mondzorg en het ondersteunen van mensen bij het nemen van deze stap, maar ook bij het vinden van een passende verzekering en het regelen van een vaste inschrijving bij een tandarts. Onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen toont aan dat warme doorverwijzing ook zeker een preventieve waarde heeft.[5] In Nijmegen kan warme doorverwijzing worden gestimuleerd door samen te werken met lokale organisaties die al contact hebben met mensen die mogelijk mondzorg mijden, zoals Bindkracht10, Vincentius, Quiet, Huis van Compassie en de Voedselbank. Dit is cruciaal voor het bereiken van mensen die anders geen zorg zouden zoeken.

Kostenbesparing
De gemeentelijke kosten voor tandartsvergoedingen zijn de afgelopen jaren sterk gestegen. Sinds 2020 met maar liefst 43%, en een toename van meer dan € 30.000 in 2023.[6] Het mijden van mondzorg verergert tandheelkundige problemen en drijft de kosten verder op. Door te investeren in preventieve mondzorg kunnen we de mondgezondheid van onze inwoners verbeteren en tegelijkertijd de kosten op de lange termijn beheersen. Deze inwoners zijn vaak afhankelijk van inkomensondersteunende maatregelen zoals de bijzondere bijstand. Met dit voorstel verwachten we daarom op de lange termijn een besparing binnen de bijzondere bijstand betreffende tandartsvergoedingen. Door dit samen met de stad op te pakken, kunnen we zowel de kosten beheersbaar houden als de toegankelijkheid waarborgen en de kracht van de stad benutten.

---

[4] *Ontsluiten mondzorg voor kinderen uit lage SES-groepen*, JTV Mondzorg voor kids Arnhem en GGD Gelderland Midden, mei 2023.
[5] Berkel, E., *Het loont, samenwerking tussen mondzorg en consultatiebureau!,* KNMT, augustus 2023. https://knmt.nl/nieuws/het-loont-samenwerking-tussen-mondzorg-en-consultatiebureau
[6] Cijfers technisch uitgevraagd

6. Financiën

Sinds 2020 zijn de kosten voor tandartsvergoedingen voor de gemeente met maar liefst 43% gestegen, van afgerond €120.000 naar €170.000.[7] Deze stijging neemt toe. Zo was er in 2023 zelfs sprake van een toename van meer dan €30.000.

Een grove schatting op basis van cijfers uit Rotterdam suggereert dat ongeveer 220 inwoners in Nijmegen gebruik zouden maken van een pilot. Deze schatting is gebaseerd op inwoners met een basisverzekering en een laag besteedbaar inkomen. De behandelkosten, wanneer de gemeente de helft van deze kosten dekt, worden geschat op maximaal €100 per behandeling. Voor 220 behandelingen komt dit neer op €22.000 per jaar, ofwel €11.000 voor een half jaar. De kosten voor coördinatie zijn afhankelijk van de inzet. Ook kan worden onderzocht of de organisatie, net als in Rotterdam, bijvoorbeeld bij Stichting ANDERS kan worden belegd. Bij een inzet van 8 uur per week, worden de coördinatiekosten geschat op €11.000 per jaar en €5.500 voor een half jaar. Dit brengt de totale kosten voor een pilot op ongeveer €33.000 per jaar. Ambtelijke uitvraag leert ons dat dit bedrag te dekken is vanuit het huidige programmabudget Werk en Inkomen, waardoor geen extra middelen nodig zijn voor deze pilot.

Na evaluatie van de pilot moet worden onderzocht hoe structurele financiering kan worden gerealiseerd binnen de kaders van de programma's preventie en/of armoede. De pilot sluit goed aan bij de nieuwe armoede agenda. Een te bespreken mogelijkheid voor structurele dekking zou zijn om de benodigde middelen te koppelen aan de nieuwe armoede agenda.

7. Conclusie

Dit initiatiefvoorstel biedt een concrete, haalbare en innovatieve aanpak om de mondzorg in Nijmegen toegankelijker te maken, met een focus op preventie en samenwerking. Door de kracht van de stad te benutten en te leren van de pilot, kunnen we een oplossing creëren voor een belangrijk gezondheidsprobleem.

8. Beslispunten

De raad besluit het college opdracht te geven om:

1. Een samenwerkingsverband op te zetten tussen lokale organisaties, tandartsen, RadboudUMC en de gemeente.
2. Drempels tot mondzorg weg te nemen door:
    a. Niet volledig verzekerde behandelingen voor de patiënt gratis aan te bieden met gemeentelijke onkostenvergoeding voor behandelaars.
    b. Warme doorverwijzing en voorlichting in te zetten, samen met lokale organisaties.
3. Deze pilot te financieren vanuit het huidige programmabudget Werk en Inkomen.
4. Deze pilot na 12 maanden te evalueren op effectiviteit, ervaringen en bereik, en de bevindingen te rapporteren aan de raad.

[7] Cijfers technisch uitgevraagd